

ערוץ 7 > דעות > מתחתנים - שיר השירים, חופה וקידושין

מתחתנים - שיר השירים, חופה וקידושין

ספר קצר ומרהיב עין, העשוי כמתנה לזוגות צעירים, ואולי עתיד להחליף את הברכונים השבלוניים ולהכניס חיות ורעננות, כזו המבוטאת בשיר השירים.

ערוץ 7

הרב ד"ר אליהו אביעד / י"ב באב תשפ"ה 6.08.25, 8:37

2 דקות

דייטים חתונה מאורסים אליהו אביעד

צילום: יוחאי מקבילי

הספר 'מתחתנים'

בימים אלו של מעבר מזיכרון החורבן של תשעה באב ליום האהבה של ט"ו באב, יש חיבור חזק: החתונה, שבה מזכירים "אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי. תִּדְבַּק לְשׁוֹנֵי לְחֻמֵי אֵם לֹא אֶזְכְּרֶנּוּ. אֵם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחֹתִי".

בפשט של ספר שיר מפחדים לנגוע, שמא ייתפס הספר כספר חושני בלבד. התוצאה היא שאין איש, גם מתוך אלו שקוראים לפני כל קבלת שבת את שיר השירים, שמבין מהו הסיפור. לכן הכול עוסקים בנמשל, בקשר בין כנסת ישראל ובין הקב"ה. אבל דווקא הרמב"ם, גדול פוסקי ההלכה וגדול הוגי ההלכה בעולם היהודי פותח לנו פתח. הרמב"ם טוען שאת אהבת ה' אפשר ללמוד מאהבת איש ואישה, ומשם להבין את עוצמתה.

אהבת איש ואישה היא סוחפת, ממלאת את הנפש בדבקות גדולה, "כְּמוֹ אֵלוֹ חוֹלֵי הָאֱהָבָה, שְׁאִין דַּעְתָּן פְּנוּיָהּ מֵאֲהֶבֶת אוֹתָהּ אֲשֶׁה שְׁהוּא שׁוֹגָה [=דבק] בָּהּ תְּמִיד: בֵּין בְּשִׁכְבוֹ בֵּין בְּקוּמוֹ, בֵּין בְּשָׁעָה שְׁהוּא אוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ", ויותר מזה על האדם לדבוק בה', באמת, בתשוקה ובלהט, להיות חולה אהבה: "וְאֲהֶבֶת אֶת ה' אֶ-לֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ". ומסיים הרמב"ם בסוף ספר המדע "וְכָל שִׁיר הַשִּׁירִים מְשַׁל הוּא לְעִנְיָן זֶה".

הרב ד"ר יוחאי מקבילי, מגדולי חוקרי הרמב"ם בדורנו, מרים את הכפפה, ומחבר ספר חדש הקושר בין שיר השירים לחתונה בימינו. חלקו הראשון של הספר החדש מצעיד את הקוראים אט-אט דרך מגילת שיר השירים כסיפור שלם, ולא רק אוסף שירים, המלווה את התפתחות קשר האהבה. חלקו השני של הספר מתואר מהלך ההתקשרות של הזוג, מן המפגשים הראשונים ועד החתונה ושבעת ימי המשתה.

הרב ד"ר יוחאי מקבילי, כבר ידוע בעולם האקדמיה והתורה כאחד ממובילי העיסוק ברמב"ם בזמנינו. הוא הנגיש בביאור עמוק ובהיר לכל נפש את ספרו ההלכתי הגדול של הרמב"ם "משנה תורה", ואת ספרו ההגותי המהפכני "מורה הנבוכים" והוא אחד המומחים הגדולים בשיטת הרמב"ם, וביחוד בהנגשתו לבני דורנו, וזכה בפרס כץ בבית הנשיא על כך. ספר זה הינו מתוך סדרה "שירה חדשה" העוסקת במעגל השנה ובמעגל החיים בשיטתו של הרמב"ם.

מגילת שיר השירים מבואר כאן על פי פשטו היפהפה של האהבה בין הזוג, על חיזוריהם ונסיגותיהם, על החתונה והמפגשים ביניהם, וגם על משברים הקשים שעוברים בני הזוג, ופיוסם.

המגילה מבוארת כאן כסדרה של שירי אהבה בין האיש, המכונה "דוד", שמשמעותו 'אהוב', לבין האישה, המכונה "רעיה", שמשמעותה 'חברה'. הבנה נכונה של מהלך הסיפור תאפשר לקורא להיחשף לעומק הנמשל. שהרי לא סתם נכתב המסר כמשל. המגילה עטורה בתמונות צבע של החי והצומח שבמגילה, וכולה מביעה פריחה עדינה של אביב, כתוכנו של הספר.

נפתולי האהבה מטופלים בעדינות ובזהירות בכתיבתו של מקבילי. ובתבונה רבה השכיל לצבוע בצבעי תכלת וארגמן את דברי האהובה והאהוב, בהתאמה. מקבילי מראה כי התנ"ך מספק לנו סיפור גדול וקדוש של אהבה. ומשרטט בחרט אומן את הפסוקים היפים לכדי מהלך שלם: חיזור של האהובה אחרי האהובה שנסוג מעט ממנה; היפוך תפקידים, והאהוב מחזר אחר האהובת; חתונה ומפגש שיא; ולאחר מכן משבר גדול בין בני הזוג, שלסוף, לאחר חיפוש רבים, נרגשים להיפגש. וכאן מגיע שיא הספר שעניינו ביצירת ברית אהבה שלא תלויה בדבר בעולם. גם סופו של הספר שאינו "הפי אנד" מלווה בהסבר מעורר השראה, המצליח לבאר את דברי רבי עקיבא שהספר הוא "קודש קודשים". מכאן מוזמן הקורא לבחון את יחסיו מול הא-ל, פעמים שהאדם מחזר אחרי בוראו, פעמים שלהיפך, וכל התקשרות מזמנת גם משבר ופיוס, ואהבת עולם.

יתרונו של הספר, שהוא מאפשר קריאה מהירה ומלהיבה, מעוררת את חסרונו, שהוא קצר מדי. הכותב מודע לדבר, וכה דבריו "זוהי דוגמה וקריאת כיוון, והקוראים מוזמנים להתבונן בשיר ולפתח את ההשוואה, ולהתבונן פנימה ולפתח את אהבתם".

29 שיר שליש: החתונה ד,ט,הא

ט לבבתי אחתי כלה לבבתי אהבת מעיניך
 באתך ענק מצורניך :
 מהיפוך דניך אחתי כלה מה טבוריך מלין
 ובריח שמניך מכל-בשמים :
 א נפת תטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך
 ובריח שלמתוך בריח לבנון :

הכלה כגן וכמעין שמורים בעיני הדוד
 ב גן ונעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום :
 י שלחך פרדס רמונים עם פרי מגדים
 כפרים עם-נדדים :
 ד נרד וקרפס קנה וקנמון עם פל-עצי לבונה
 מר ואילות עם פל-ראשי בשמים :
 ט מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן-לבנון :

ההזמנה והמפגש
 ט עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני זקלו בשמי
 זבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו :
 באתי לגני אחתי כלה
 א איתי מורל עם-בשמי
 אכלתי יערל עם-דבשי
 שתיתי ייני עם-חלבי
 א אכלו רעים שתו ושכרו דודים :

טז לפכתי - משכת את ליבי, ואפילו באחת - על ידי מעיניך. קאחד ענק מצורניך - קישוט אחר שבנוארך. ז מה יפך דניך - אהבתך, מראך וריחך יפים וטובים יותר מין מכל בשמים. א נפת תטפנה וכו' - כאילו שפתותיך נוטפות דבש וחלב, כשאני נושק לפיך. שלמתוך - ששלמתוך. ב בריח לבנון - מקום היוותו של הדוד, ולכן משתמש בחיבור הריח המקומי. ג גן... גל - הכלה מדומה לגן ולמעין (גל) הנעולים ושמורים רק לדוד. ד שלמתוך וכו' - ענפיך עמוסים פרי מגדים פירות טובים, שנוף מהם ריח של קפרים עם נדדים. מיני בשמים (לפי אביב). ז נרד וקרפס וכו' - הבשמים שבגן. ט מעין גנים וכו' - חתימת הפסקה בלשון שנפתחה בו. טז עורי צפון... הפיחי גני... לגנו - הרעיה קוראת לדוד להפיח את בושם גנה, וקוראת לדוד לבוא אליה, לגן שלה, שהוא גם הגן שלו. א הרוד נענה להצעת הרעיה ובא אליה, היא הגן, ונתנה מפירות הגן: איתי - לקטתי. יערי - יערה היא חלת הדבש, טבלת דונג דבש. אכלו רעים שתו ושכרו דודים - אהולי המספר לשני האהובים; לו, שהוא קורא לה "רעיתי" (השם פמינים); ולה, שהוא קוראת לו "רעתי" (השם זכר).

28 מגילת שיר השירים

י"שלחך פרדס רמונים" (הרב) - מטע רימונים.

י"קרפס" (הרב) - קנה בשם. צמח רפואי שעלו ריחוניים (Acorus calamus).

י"קרפס" (הרב) - פרח הכרכום (Crocus).
 י"קרפס" (הרב) - פרח הכרכום (Crocus) שהופקו מפרחיו צבע זהוב המכונה זעפרן (Saffron) ששימש לציבת מאכלים, לחיבול ולרפוי.

י"קנמון" (הרב) - עץ הכושם הודי (Aquilaria agallocha) שעושים מקליפתו שרף ירחני לקטורת וכושם; או עץ הקינמון (Cinnamomum) שמקליפתו מכינים את תבלין הקינמון.

בהשראת שיר השירים, וכהוגה דעות מפתח מקבילי כמה הבחנות מושגיות ומעניינות של האהבה תחת הכותרת "מה זאת אהבה?" - בזיקה לאהבה ההדדית בין איש ואישה וגם בזיקה לאהבה ההדדית בין האדם וא-לוהיו.

חלקו השני הינו מדריך למתחנתים, ויכול לשמש לאלו שרוצים לחדש את אהבתם. הוא עוסק במושג "ברית הנישואים", ומלווה בקצרה ובחינניות את הזוג הצעיר המבקש להתקשר בברית לאורך הפעולות השונות. כאן חברו להם מנהג העדות השונות, הלכה של הרמב"ם שולחן ערוך ופוסקים אחרים, וגם ידע של חוקי המדינה. הדברים מוסברים באופן חזותי ההולם את הרגשות במאורע החגיגי. גם "שבע הברכות" מוסברות בקצרה, וראוי שמסדרי חתונות יסבירו לקהל הרחב במשפט קצר את טיבם של סדרת הברכות בעודם עומדים משתהים לסדר עליית המברכים, וכן את הרווחות כיום. בסוף - ברכת המזון במשך שבעת ימי המשתה.

סופו של דבר, ספר קצר ומרהיב עין, העשוי כמתנה לזוגות צעירים, ואולי עתיד להחליף את הברכונים השבלוניים ולהכניס חיות ורעננות, כזו המבוטאת בשיר השירים.

80 עמודים. הוצאת "מפעל משנה תורה". ניתן להשיג באתר Rambam.plus ובחנויות "דברי שיר".

הכותב הוא רב קהילה בירושלים, לשעבר מפקח משרד החינוך באגף לתרבות יהודית

